

שישראל שבאותו הדור היו אהובים לפני הקב"ה יותר. ובפרט כי שלמה המלך ע"ה שבנה בית ראשון, אהב אותו הקב"ה, כמו שאמר הפסוק גבי שלמה, וה' אהבו [שמואל-ב י"ב כ"ד]. וגם ישראל שבאותו הדור, היה להם אהבה עם שאר אומות, כי ה' הניח להם מסביב אין שטן ואין פגע רע [מלכים-א ה' י"ח], ולכן אמרה כי עתה יאהבני אישי. וגבי שמעון שהוא רמז לבית שני, אמרה כי שמע ה' כי שנואה אנכי [בראשית כ"ט ל"ג], שבבנין בית שני היו ישראל שנואים אצל האומות העולם, שכל יום היו כותבים עליהם שטנה למלכי פרס, והיו מבטלים אותם מן הבנין. וגם אותם שהיו בגולה היו שנואים בעיני האומות, והיה חרפת אדם לוקח כל הנקרא בשם יהודי, ולכן אמרה כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה. וגבי לוי שהוא רמז לבית שלישי, שיבנה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון, אמרה עתה ילוח אישי אלי, שידוע הוא שבית שלישי הוא קיים לעד לעולם ולא יחרב ואין אחריו שעבוד, אלא תתקיים המלוכה ביד ישראל, ויהיו ישראל תמיד אוכלים על שלחן אבינו שבשמים, ולכן אמרה ילוח אישי, כביכול הקב"ה אלי. והנה לפי האמור שלעתיד אז יהיה יעקוב מלא בוא"ו, ויתחבר עם מספר לאה יותר מרחל, לכן אמרה עתה הפעם, שהוא רמז לגאולה בזמן בית שלישי, ילוח אישי אלי, רוצה לומר יתחבר ויתצרף מספר אישי יעקב, אלי ולא עם רחל.

(אדרת אליהו ויצא)

בברכת יעקב ליהודה רמוזים שלשת בתי המקדש

גור אריה יהודה מטרף בני עלית כרע רבץ כאריה וכלביא מי יקימנו. לא יסור שבט מיהודה ומחבק מבין רגליו, עד כי יבא שילה ולו יקתה עמים (בראשית מ"ט ט"ו).

גור אריה יהודה, אמרו רבותינו ז"ל [יומא י"ב ע"א] בית המקדש היה בחלק בנימין, ורצועה היתה יוצאת מחלק יהודה ונכנסת בחלק בנימין, ובה היה מזבח בנוי, והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לבלעה, דכתיב [דברים ל"ג י"ב] חופף עליו כל היום. גם אמרו רבותינו ז"ל [שם כ"ב ע"ב] בבית ראשון היה אש המזבח דוגמת ארי רובץ, ובבית שני היה דוגמת כלב רובץ. וזהו שנאמר גור אריה יהודה, במקום המזבח שהוא אריה, גור שם, כי בחלקך יהיה זה, מטרף בני, בנימין, שהיה מצטער לבלוע ולטרוף המקום המזבח, עלית, נתעלית גברת, דבעת שבאו

לחקור מקום המקדש ועלה בידם שהוא בחלק בנימין, אם היו בונים אותו במקום גבוה, לא היה מכוון מקום המזבח באותה רצועה של יהודה, אך אתה נתעלית, שהיה סייעתא דשמיא לדוד בן, שיכוין המקום על האמת, שבוה נבנה המזבח ברצועה שלך. כרע, בבית ראשון, רבץ, בבית שני, כארי וכלביא, דוגמת הארי היה בבית ראשון ודוגמת כלב בבית שני, וזהו כלביא, פִּלְפִּיָא, ובבית שלישי 'מי', הבינה, יקימנו. לא יסור שבט, היסוד הנקרא שבט, מיהודה, שהוא סוד המלכות, ומחקק מבין רגליו, חלק התיבה לשתיים וקרי בה ומחקק' מבין רגליו, והוא ק' של קנה, שיקצץ רגלי הקוף ויהיה ה"א, וזהו ראשון לציון הנה הנם [ישעיה מ"א כ"ז] כנזכר בזוהר הקדוש [פנחס דף רנ"ב ע"א]. עד כי יבא שילה ולו, רוצה לומר יבא ש"י אורות לה"א ולוא"ו שהם סוד תפארת ומלכות, וזה שאמר ש"י לה"א ולוא"ו, אז אותו זמן יקחת עמים.

(בן איש חי דרושים ויחי)

ג' בתי מקדש כנגד חכמה בינה דעת וכנגד ג' רגלים

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (כמדבר ב' ב').

יובן בס"ד, כי האבות אחוזים בחדסד גבורה תפארת ויונקים מן חכמה בינה דעת, שאברהם אבינו ע"ה אחוז בחדסד קו ימין, ויונק מן החכמה שהיא למעלה מן החדסד, ויצחק אבינו ע"ה יונק מן הבינה שהיא למעלה מגבורה, ויעקב אבינו ע"ה יונק מן הדעת, שהוא למעלה מן התפארת בקו האמצעי. וידוע בית ראשון נבנה כנגד אברהם אבינו ע"ה, ובית שני כנגד יצחק אבינו ע"ה, ובית שלישי כנגד יעקב אבינו ע"ה. וידוע כי שלש רגלים הם כנגד ג' אבות, סוכות אברהם, יצחק פסח, שבועות יעקב, ובית ראשון נבנה בזכות סוכות, ובית שני בזכות פסח, ובית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן בזכות שבועות. וידוע כל רגל נקרא 'אות', ולכן אין לובשים בו תפילין. וזהו שנאמר באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל, הם שלש רגלים שהם כנגד ג' אבות, דכל רגל נקרא אות, מנגד, רוצה לומר כנגדן של ג' אותות אלו, סביב לאהל מועד יחנו, ראשון ושני ושלישי כאמור.

וזהו שנאמר [משלי כ"ד ג'ד'] בחכמה יבנה בית, הוא בית ראשון, שהיה בזכות אברהם שיונק מן החכמה, ובתבונה יתכונן, הוא בית שני שהיה בזכות יצחק שיונק מן הבינה, ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר

ונעים, הוא בית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן, שהוא בזכות יעקב אבינו ע"ה שיונק מן הדעת, שאז באותו זמן, חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים, יראו עינינו וישמח לבנו, בביאת הגואל משיח צדקנו במהרה ^{אח"ח 1234567} בימינו, אמן כן יהי רצון.

(בן איש חיל א' כלה ב')

שלש משמרות בלילה כנגד שלשה בתי מקדש

שלש משמרות הוי הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי, שנאמר [דמיה כ"ה ל'] ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו, שאוג ישאג על נוהו. וסימן לדבר, משמרה ראשונה חמור נוער, שניה כלבים צועקים, שלישית תינוק יונק משרי אמו ואשה מספרת עם בעלה (ברכות ג' ע"א).

^{אח"ח 1234567}

יש להבין למה האריך לומר על כל משמר ומשמר, ועוד למה דימה השאיגה הזאת לשאיגת אריה. ונראה לי בס"ד לפרש תחילה מאמר הגמרא בחולין (דף נ"ט ע"ב) אמר ליה קיסר לרבי יהושע בן חנניא, אלהיכם כאריה מתיל דכתיב [עמוס ג' ח'] אריה שאג, מאי רבותיה, פרשא קטיל אריה. אמר ליה, לאו כהאי אריה מתיל, אלא כאריה דבי עילאה מתיל. אמר ליה, בעינא דמחזית לי ניהליה, אמר ליה, לאו מצית חזית ליה, אמר ליה איברא חזינא ליה. בעי רחמי אתעקר מדוכתיה, כי הוה מרחיק ארבע מאה פרסי ניהם חד קלא, אפילו כל מעברתא ושורא דרומי נפל אדמרחק תלת מאה פרסי. ניהם קלא אחרינא, נתור ככא ושיני דגברי, ואף הוא נפל מכורסיה לארעא. אמר ליה, במטותא מינך בעי רחמי עליה ולהדיר לדוכתיה, בעי רחמי ואהדר ליה לאתריה, עד כאן. והנה בודאי השאיגות הנזכרות והמפלה שהיתה מכוחם, הכל היתה בהשגחה מן השמים להחריד הקיסר ולרמוז לו בזה רמיזות, וצריך להבין מה ענין הרמז הנרמז בזה. ונראה ליישב בס"ד, שרמזו בזה שלא יהיה שאיגה אלא על שני בתים ראשון ושני, אבל על בית שלישי לא יש שאיגה חס ושלום, כי הוא קיים לעולם ואינו חרב. ולכן האריה שאג שני שאיגות, ואחר שאיגה השנית נפל הקיסר, שהוא מלך אדום, לרמוז על מפלת אדום, שאז אחר כך יבנה בית שלישי, וה' ימלוך לעולם ועד.

והנה משמר רמז לבית המקדש שהוא משמרת לישראל, ועולם הזה שהוא ששה אלפים שנה נקרא לילה, ועולם הבא נקרא יום. ובית שלישי ייבנה קודם שיושלמו ב' אלפים שנה, שאפילו אם ישאר

שנים מועטים מן אלף השישי, יאריך הקב"ה את הימים, לקיים שמחנו כימות עניתנו [תהלים צ' ט"ז], כנודע. וזהו שאמרו שלשה משמרות הוי הלילה, רמז לשלשה מקדשים אשר נבנים בעולם הזה הנקרא לילה, ועל כל משמר ומשמר, דהיינו בית ראשון ובית שני בלבד, יושב הקב"ה ושואג כארי, רמז על בת קול שיוצאה מלפני הקב"ה ושואגת על חורבנם, ולכן אמר הכתוב שאג ישאג, שתי שאיגות, על נווהו, זה בית המקדש.

ואמר עוד סימן לדבר, משמרה ראשונה הוא בית ראשון, חמור נוער, הקטרוג היה בשביל ביטול תורה שלא עסקו בה כחמור למשוי. ומשמרה שניה [הוא בית שני], כלבים צועקים, מקטרגים בעבור עון לשון הרע, שמגבירין בו קליפת כלבים, לכך המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים [פסחים ק"ח ע"א]. ומשמרה שלישית, הוא בית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן, אין בו שום חורבן וקטרוג, אלא אותו זמן, תינוק אלו ישראל, דכתיב בהו [הושע י"א א'] כי נער ישראל ואוהבהו, יונק משדי אמו, כלומר מקבלים בו שפע מן השכינה בלתי אמצעי, על דרך כוונת רצה והחליצנו שאומרים בשבת. ועוד שאלה שניה, אשה, ישראל, מספרת עם בעלה, הקב"ה, שלומדים תורה ברוח הקודש לא על ידי רב, כמו שנאמר [ישעיה נ"ד י"ג] וכל בניך למודי ה', וכתוב [ירמיה ל"א ל"ג] כולם ידעו אותו וגו', וכתוב [יואל ג' א'] ונבאו בניכם ובנותיכם, יתנבאו כנביאים, שכולם רוח ה' דיבר בם.

(בן יהוידע)

בית ראשון ושני רמוזים בשם בי"ט המסוגל לשמירה

ויקחו אליך שמן זית וזך כתית למאור (שמות כ"ז ב').

נראה לפרש בס"ד בהקדים מה שכתב הרב קהלת יעקב ז"ל, דשם בי"ט הוא גימטריא יה"ו ומסוגל לשמירה, ועל ידי שם זה ברח דוד מאכיש מלך גת. וזהו סוד [תהלים צ"א י"ד] אשגבהו כי ידע שמי ראשי תיבות אכ"ש, וסופי תיבות [אשגבהו כ"ו] גימטריא בי"ט, ושם זה הוא מספר אהי"ה וכו'. וכתב עוד ששם זה יוצא ממלת שמן, כי שמן בא"ת ב"ש הוא בי"ט, ויוצא מתיבת כי בי חשק ואפלטוהו, והוא אותיות ב"י ואות ט' דאפלטוהו הם בי"ט. ושם זה ממונה על החן ועל ביטול הקליפות, ובפרט ביטול קליפת עשו וישמעאל שהם ס"מ [סמאל] ורה"ב, שהם גימטריא שח"ל, [ועל שם על שחל] ופתן תדרוך [שם פסוק י"ג], שהם ס"מ

ורח"ב, כי בי חשק ואפלטתו, דכאן נרמז שם בי"ט המבטלם, וכשארם פוגם בריתו חס ושלום פוגם בשם הלז, עד כאן לשונו, ועיין שם. נמצא שם זה ממונה על ביטול הקליפות וגם מסוגל לשמירה.

ובזה יובן בס"ד הטעם שעמד בית ראשון ת"י שנים ובית שני ת"ך שנים, כי בנין הבית תלוי בביטול הקליפות, ובחרבנו להיפך, ומאחר ששם זה עלה עמהם לשמירתם ולבטל הקליפות, נמשך להם בזמן בית ראשון כח ממנו ממילוי אות בי"ת בלבד שהוא ת"י, ובזמן בית שני נמשך להם כח ממנו ממילוי אותיות יו"ד טי"ת, שעולה המילוי מספר ת"ך.

והנה ידוע שבית המקדש נקרא אור העולם, וכמו שאמר בבא בן בוטא להורדוס, אתה כיבית אורו של עולם, לך ועסוק בבנין בית המקדש שהוא אור העולם [בבא בתרא ד' ע"א]. ובזה יובן הכתוב ויקחו אליך שמן זית זך, כי בשמן רמזו ההארה של שם בי"ט, כמו שביאר בספר הכוונות, דשמן בא"ת ב"ש בי"ט. ועל ידי הארת השם הזה הרמזו בשמן יזכו להיות כתית למאור, כלומר לבית המקדש שהוא מאור העולם, יהיה לו זמן של כתי"ת, שהוא ת"י שנים בבית ראשון ות"ך שנים בבית שני, והיינו כתי"ת הם אותיות ת"י ת"ך. והנה עתה לא האיר להם אלא מילוי הראשון של בי"ט, שהוא ת"י ות"ך, ואם לא היה גורם החטא היה מאיר להם מילוי המילוי גם כן, ועוד מילויים גם כן על שלשים ועל רבעים לאין קץ, והיה עומד שנים מרובות. ובזה יובן בס"ד רמז הכתוב בהפטרס [יחזקאל מ"ג י'] אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעוונותיהם ומדרו את תכנית. וצריך להבין מהו תכנית דנקיט הכא. ובזה מובן היטב, לומר העוונות גרמו שלא נתגברו בשם הנזכר הממונה על ביטול הקליפות, אלא רק במילוי אחד הראשון בלבד, שהוא ת"י ות"ך. וזהו ומדרו בשכלם את הכח שנמצא בידם, שהוא רק כח תכנית, אותיות ת"י ת"ך, והנו"ן בינתיים רמזו לנפילה, שהיה בין זמן ת"י ובין זמן ת"ך. ואנחנו מצפים לבנין בית שלישי שהוא קיים לעולם.

(בן איש חי דרושים תצוה)

קיום הבית הראשון היה תלוי במדת צדקותו של שלמה

הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי וגו' והקמתי את דברי אתך אשר דברתי אל דוד אביך (מלכים א' י"ב).

נראה לפרש בס"ד, כי בית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה, והם מקושרים יחד, והעליון משפיע לתחתון. ולכן יש על הבית הזה, טעם של אזלא גריש, שהם שני ווין עומדים זה כנגד זה, להורות שבית המקדש שבנה שלמה המלך ע"ה, הוא מכון כנגד בית המקדש של מעלה ועומד כנגדו. והגיד לו כי הבית הזה אף על פי שהוא עומד כנגד בית המקדש של מעלה, וראוי שיהיה כמוהו שאינו נחרב ולא תשלוט בו יד זרים, אך עם כל זה, הואיל אשר אתה בונה אותו ולא אני הבונה, לכך קיומו תלוי בצדקות שלך, כי אם בחקותי תלך וגו', אז והקמותי את דברי אתך אשר דברתי אל דוד אביך, שאם הוא יבנה הבית, יהיה קיים לעולם ולא יחרב. וזה הדבר אשר דברתי אליו אקיים אותו גם אתך, שיהיה הבית הזה קיים ולא יחרב.

(ברכת חיים הפטרת תרומה)

רמז ליתרונות בית ראשון על בית שני

שאלו את רבי אלעזר, ראשונים גדולים או אחרונים גדולים.
אמר להם תנו עיניכם בבירה, איכא דאמרי אמר להם עידיכם בירה (יומא ט' ע"ב).

נראה לפרש בס"ד הנפקותא, למאן דאמר אמר להם תנו עיניכם בבירה, הכוונה כי מקדש ראשון נקרא בירה שהוא ירב ה', שיש רבותא למקדש ראשון בחמשה דברים, ויש בזה גם כן יתרון על סוד חמשה למעלה [עץ חיים שער ל"ו פרק ב'], ונמצא הראשונים עדיפי, שזכו לכך בימיהם. ולמאן דאמר שאמר להם עידיכם בירה, הכוונה דחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים, ואם כן היתרון הוא מצד אחד. (בניהו)

בביאור חמשת הדברים שהיו בבית ראשון וחסרו בשני

מאי דכתיב [חגי א' ח'] וארצה בו ואכבד, וקרינן ואכבדה וכו'. אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן, ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים (יומא כ"א ע"ב).

הקשה הריטב"א ז"ל, אמאי לא חשיב שמן המשחה, יעוין שם. ונראה לתרץ בס"ד, דשמן המשחה אינו נוגע חסרונו לישראל, כי